

RYTMIMUSIIKKI JA VAPAA SÄESTYS TAITEEN PERUSOPETUKSESSA 2007

Janne Murto, Pop & Jazz Konservatorio
Outi Kiuttu, Sibelius-Akatemia

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 VASTAAJAT SUURALUEITTAIN.....	5
3 VIIKKOTUNNIT.....	6
3.1 Viikkotuntien määrä suuralueittain.....	6
3.2 Viikkotuntien jakautuminen tyylilajeittain	6
3.3 Pop/jazz- ja kansanmusiikin viikkotuntien jakautuminen suuralueittain ..	7
4 PÄÄAINEISET OPPILAAT	8
4.1 Oppilaiden määrän jakautuminen tyylilajeittain.....	8
4.2 Pop/jazz- ja kansanmusiikin oppilaiden määrän jakautuminen suuralueittain	8
5 OPETTAJAT	9
5.1 Viran-/toimenhaltijoiden määrä suuralueittain ja tyylilajeittain.....	9
5.2 Pop/jazz- ja kansanmusiikin opettajien määrän jakautuminen	10
5.3 Pop/jazz- ja kansanmusiikin opettajien muodollinen pätevyys	11
6 INSTRUMENTIT	11
7 MUUT RYTMIMUSIIKIN AINEET.....	13
8 SUURET KOKOONPANOT	14
9 MUSIIKIN PERUSTEET	14
9.1 Musiikin perusteiden opetuksen järjestäminen	14
9.2 Musiikin perusteiden oppimateriaalit	15
10 ARVIOINTI.....	16
10.1 Arviointimenetelmät.....	16
10.2 Kommentoitavaa arviointimenetelmistä	16
11 OPETUKSEN KYSYNTÄ.....	17
11.1 Opetuksen kysyntä viimeisten kolmen vuoden aikana	17
11.2 Opetuksen määrä seuraavien kolmen vuoden aikana.....	17
11.3 Kommentteja	18
12 OPETUKSEN HAASTEET/ONGELMAT	19
12.1 Raha/tuntiresurssit	19
12.2 Opettajat.....	20
12.3 Tilat	21
12.4 Yhteissoitto.....	21
12.5 Klassisen musiikin tunnit täytettävä.....	22
12.6 Yhteenveto	22
13 OPETUKSEN KEHITTÄMINEN	23
13.1 Yhteissoitto.....	23
13.2 Opetuksen ja oppilasmäärän lisääminen.....	24
13.3 Virkojen lisääminen, opettajien pätevyyteen huomion kiinnittäminen & opettajien koulutus	24
13.4 Välineet/tilat.....	24
13.5 Yhteistyö.....	25
13.6 Ei kehittämiskohteita toistaiseksi	25
13.7 Muita kehittämiskohteita	25
13.8 Yhteenveto	26
14 KYSELYN KOMMENTOINTIA YM.....	26
15 VAPAA SÄESTYS	28
15.1 Vapaan säestyksen viikkotunnit	28
15.2 Vapaan säestyksen oppilasmäärä suuralueittain	29

15.3 Vapaan säästyksen opettajien määrä	29
15.4 Vapaan säästyksen instrumentit.....	31
15.5 Kommentteja vapaaseen säästykseen liittyen.....	31
16 TIIVISTELMÄ.....	32

1 JOHDANTO

Suomen musiikkioppilaitosten liitto ry käynnisti yhteistyössä Pop & Jazz Konservatorion, Suomen konservatorioliiton ja Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen osaston kanssa selvityksen, jonka tarkoituksena oli kartoittaa rytmimusiikin ja vapaan säestyksen opetuksen määrällistä ja laadullista tilaa Suomen musiikkioppilaitoksissa rytmimusiikin teemavuonna 2007-08.

Rytmimusiikilla tarkoitetaan kaikkia jazz-, rock-, pop-, iskelmä-, tanssi- ja kansanmusiikeiksi miellettyjä musiikin tyyliä. Varhaisiän musiikkikasvatus ei kuulunut selvityksen piiriin.

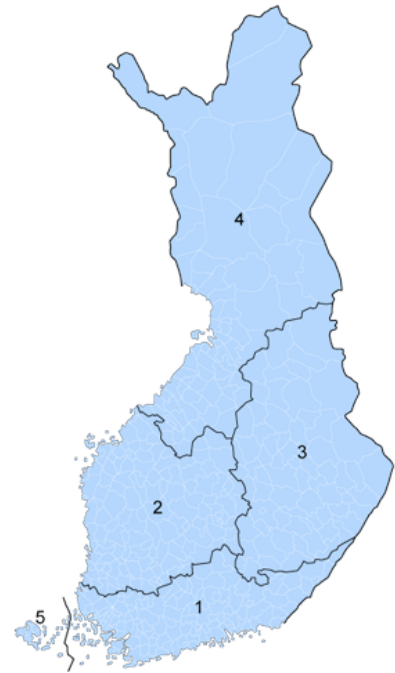
Päivitettyä sekä osittain ennen tutkimatonta tietoa taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän tilasta rytmimusiikissa ja vapaassa säestyksessä saatiin lähettämällä kysely sähköisesti Webropol-ohjelman avulla kaikkiin Suomen musiikkioppilaitosten liiton ja Suomen konservatorioliiton taiteen perusopetusta antaviin jäsenoppilaitoksiin. Kysely lähetettiin 99:ään oppilaitokseen ja vastaukset saatiin 91:stä oppilaitoksesta (91,9 %). Kaikki vastaukset tulivat Manner-Suomen oppilaitoksista.

Tämä kyselyn vastauksista koostettu raportti muodostuu määrällisestä kokonaisuudesta ja laadullisesta avovastausosioista, jossa esille tulleet aiheet esiintyvät teemoittain. Vapaan säestyksen vastaukset on raportoitu erillisenä kokonaisuutena.

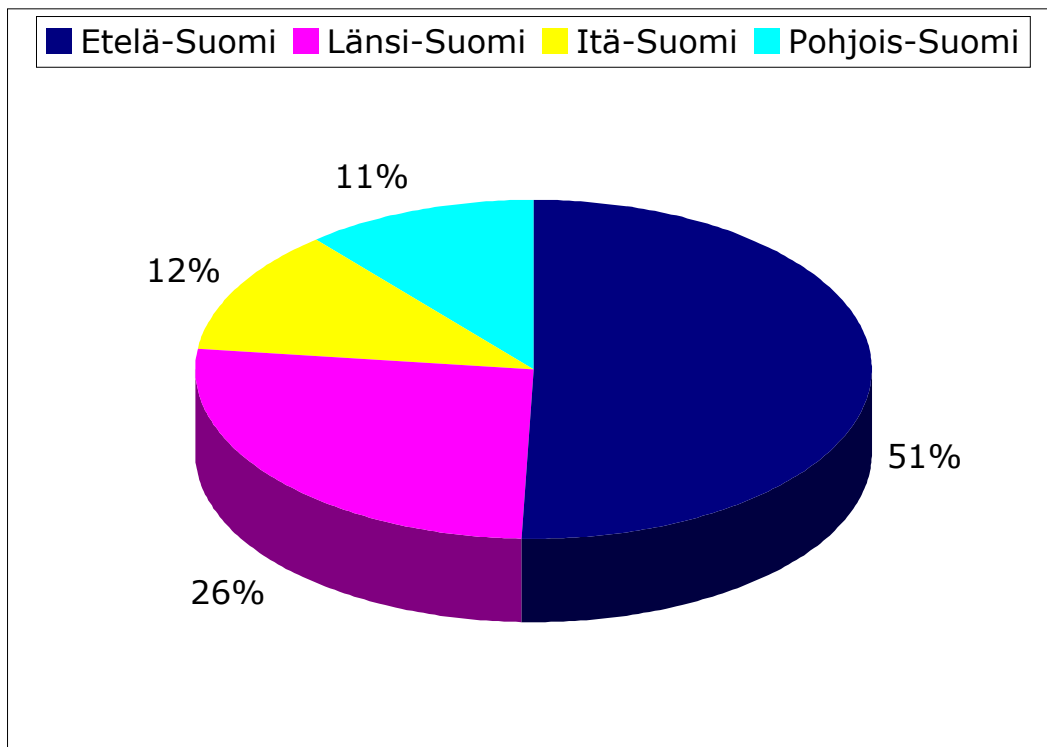
2 VASTAAJAT SUURALUEITTAIN

Etelä-Suomen suuralueelta kyselyyn vastasi 46 oppilaitosta, Länsi-Suomesta 24 oppilaitosta, Itä-Suomesta vastauksia tuli 11 ja Pohjois-Suomesta 10. Ahvenanmaalta ei tullut yhtään vastausta, joten kyselyn vastaukset koostuvat Manner-Suomen suuralueista.

- 1 = Etelä-Suomi
- 2 = Länsi-Suomi
- 3 = Itä-Suomi
- 4 = Pohjois-Suomi
- 5 = Ahvenanmaa

KARTTA 1. Suomen suuralueet.

KUVIO 1. Kyselyyn vastanneet musiikkioppilaitokset suuralueittain. N = 91

3 VIIKKOTUNNIT

3.1 Viikkotuntien määrä suuralueittain¹

Kaikki tyylilajit mukaan laskettuina viikkotunteja on kysymykseen vastanneissa oppilaitoksissa (88) yhteensä 43 303. Kokonaisviikkotunnit jakautuvat eri suuralueille taulukon 1 mukaisesti:

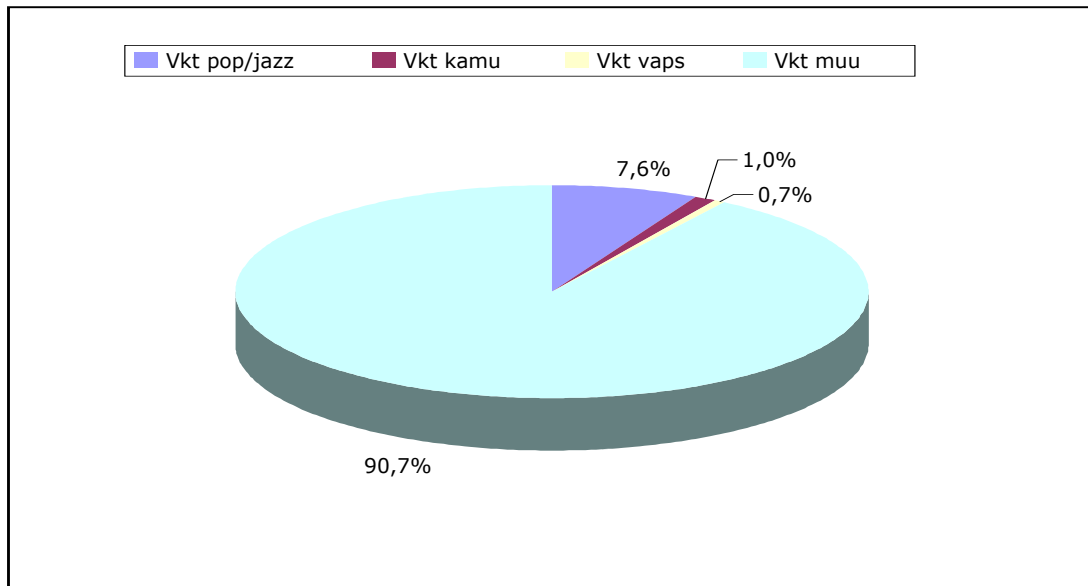
TAULUKKO 1. Kaikkien tyylilajien viikkotuntimäärän jakautuminen suuralueittain ja oppilaitosmäärään suhteutettuna. N = 88

SUURALUE	VIIKKOTUNNIT	
	Yhteensä	/oppilaitos
Etelä-Suomi (N = 43)	23471	546
Länsi-Suomi (N = 24)	10015	417
Itä-Suomi (N = 11)	5399	491
Pohjois-Suomi (N = 10)	4652	465
YHT. (N = 88)	43537	478

3.2 Viikkotuntien jakautuminen tyylilajeittain

Eri tyylilajit on jaettu kyselyssä neljään kategoriaan: **Pop/jazzmusiikkiin, kansanmusiikkiin, vapaaseen säestykseen** (käsitellään tuonnempana omana kokonaisuutenaan) ja kategoriaan ”**muu**”, joka tarkoittaa käytännössä **klassista musiikkia**. Jatkossa kategoriasta käytetään kuitenkin nimeä ”muu”. KUVIOSSA 2 on kaikkien tyylien opetuksen jakautuminen kaikissa kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa yhteensä.

¹ Viikkotunneilla tarkoitetaan opetusviikon aikana annettuja 45 minuutin pituisia tunteja. Tuntimääriin on laskettu kaikki laajan oppimäärän tunnit, valtiosuustunnit sekä mahdolliset niiden ulkopuoliset laajan oppimäärän tunnit. Ei sisällä varhaisiän musiikkikasvatusta.

KUVIO 2. Viikkotuntien jakautuminen tyyllilajeittain. ²

Pop/jazzmusiikin viikkotuntien määrä vaihtelee kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa 0-516:n välillä, kansanmusiikissa viikkotuntien määrä vaihtelee 0-84:n välillä ja vapaassa säestyksessä niiden määrä vaihtelee nollassa 32:een. Pop/jazzmusiikin opetusta annetaan 70:ssä oppilaitoksessa ja kansanmusiikin opetusta annetaan 33 oppilaitoksessa. Näiden oppilaitosten keskimääräinen viikkotuntimäärä on pop/jazzmusiikissa 48 ja kansanmusiikissa 13 viikkotuntia.

3.3 Pop/jazz- ja kansanmusiikin viikkotuntien jakautuminen suuralueittain

Pop/jazz- ja kansanmusiikin viikkotunnit jakautuvat eri suuralueilla seuraavan taulukon mukaisesti:

TAULUKKO 2. Pop/jazz- ja kansanmusiikin opetuksen määrä ja prosentuaalinen osuus kokonaisviikkotuntimäärästä suuralueittain.

SUURALUE	VIIKKOTUNNIT				
	Kaikki tyylit yht.	Pop/jazz		Kamu	
	N	N	%-jak.	N	%-jak.
Etelä-Suomi	23471	1870	8,0	275	1,2
Länsi-Suomi	10015	777	7,8	15	0,1
Itä-Suomi	5399	388	7,2	89	1,6
Pohjois-Suomi	4652	269	5,8	44	0,9
YHT.	43537	3304	7,6	423	1,0

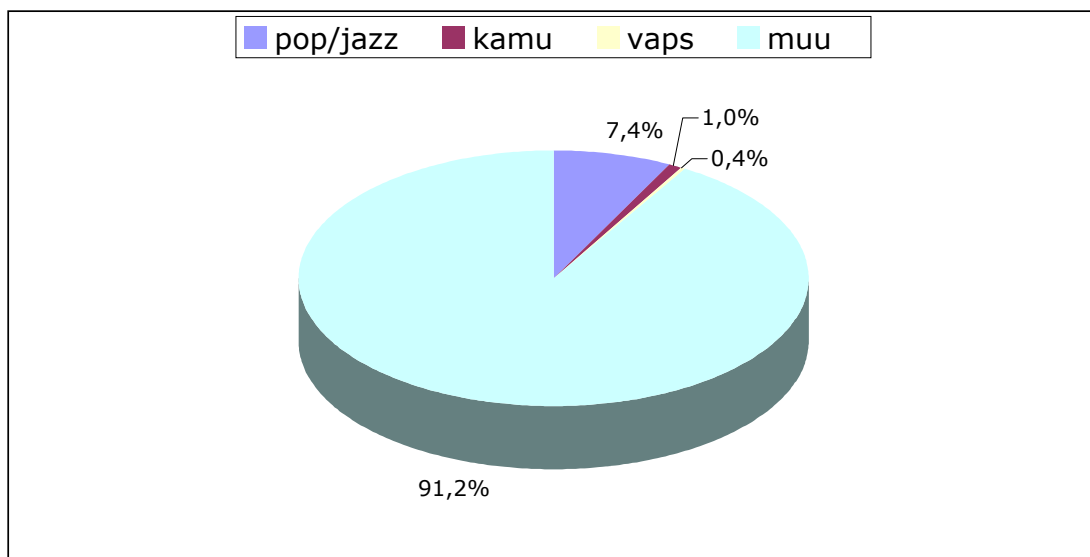
² Vapaan säestyksen viikkotunnit eivät sisällä pääaineen yhteydessä opiskeltavaa perustasoa 1

4 PÄÄAINEISET OPPILAAT

4.1 Oppilaiden määrän jakautuminen tyyllilajeittain

Perusopetuksen laajan oppimäärän **oppilaiden kokonaislukumäärä** kaikissa kysymykseen vastanneissa oppilaitoksissa (89) on yhteensä 34 312 oppilasta.

Oppilaiden määrä jakautuu eri tyyllilajien kesken niin, että pääaineenaan opiskelee pop/jazzmusiikkia 2635, kansanmusiikkia 338 ja vapaata säestystä 133 oppilasta. 32 270 oppilasta opiskelee muita tyyllilajeja (käytännössä klassista musiikkia). Oppilaiden suhteellinen määrä jakautuu KUVION 3 mukaisesti.

KUVIO 3. Pääaineisten oppilaiden määrän jakautuminen tyyllilajeittain.

4.2 Pop/jazz- ja kansanmusiikin oppilaiden määrän jakautuminen suuralueittain

Pääaineisia **pop/jazzmusiikin** oppilaita on suhteutettuna kunkin suuralueen kokonaisoppilasmäärään eniten Etelä-Suomessa (8,0%), toiseksi eniten Länsi-Suomessa (7,2 %). Seuraavaksi eniten heitä on Pohjois-Suomessa (6,5 %) ja vähiten Itä-Suomessa (6,3 %).

Kansanmusiikin pääaineisia oppilaita on taas suhteessa eniten Itä-Suomessa (2,2 %), toiseksi eniten Etelä-Suomessa (1,1 %), kolmanneksi eniten Pohjois-Suomessa (0,5 %) ja vähiten Länsi-Suomessa (0,0 %).

TAULUKKO 3. Pop/jazz- ja kansanmusiikin pääaineisten oppilaiden määrä ja prosentuaalinen osuus kaikista oppilaista suuralueittain.

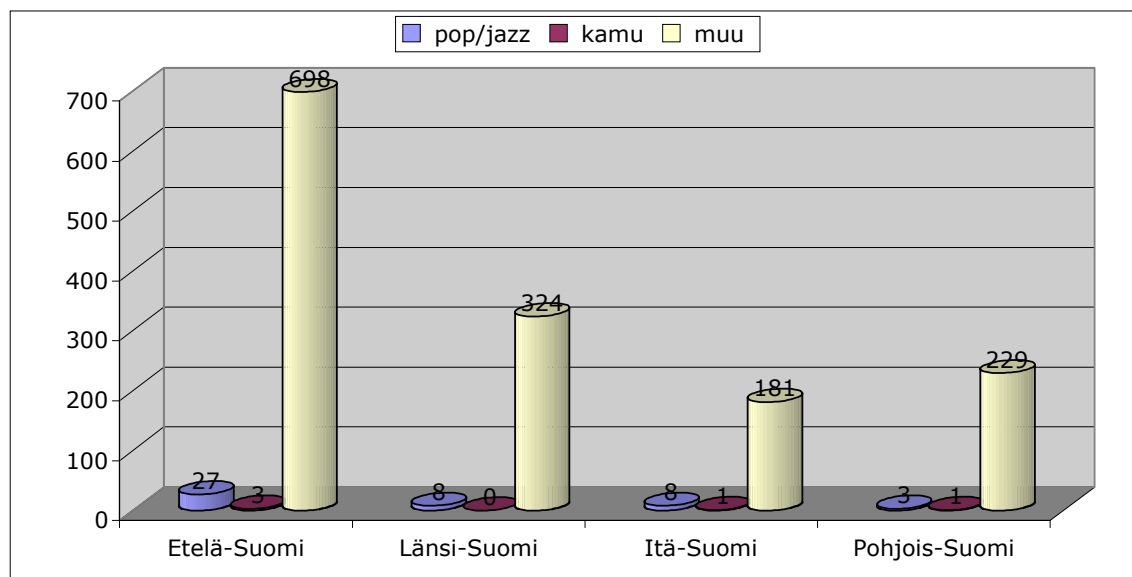
SUURALUE	OPPILASMÄÄRÄ				
	Kaikki tyylit yht.	Pop/jazz		Kamu	
	N	N	%-jak.	N	%-jak.
Etelä-Suomi	18925	1519	8,0	217	1,1
Länsi-Suomi	8138	585	7,2	1	0,0
Itä-Suomi	4557	288	6,3	101	2,2
Pohjois-Suomi	3756	243	6,5	19	0,5
YHT.	35376	2635	7,4	338	1,0

5 OPETTAJAT

5.1 Viran-/toimenhaltijoiden määrä suuralueittain ja tyylilajeittain

Kyselyyn vastanneissa oppilaitoksissa on **viran-/toimenhaltijoita** yhteensä 1497 henkilöä. Suuralueittain 49,3 % viranhaltijoista on Etelä-Suomen alueelta, 22,4 % Länsi-Suomesta, 12,7 % Itä-Suomesta ja 15,6 % Pohjois-Suomesta. N = 89.

Viran-/toimenhaltijoista on pop/jazzmusiikin edustajia 46 henkilöä (3,1% kaikista viran-/toimenhaltijoista) ja kansanmusiikin edustajia 5 henkilöä (0,3% kaikista viran-/toimenhaltijoista).

KUVIO 4. Viran-/toimenhaltijat suuralueittain ja tyylilajeittain. ³

³ Ei sisällä vapaata säestystä

Viran-/toimenhaltijoiden määrä tyylilajeittain jakautuu kaikilla suuralueilla saman suuntaisesti (ei sisällä vapaata säestystä):

Etelä-Suomessa pop/jazzmusiikin viran-/toimenhaltijoita on 3,7% ja kansanmusiikin edustajia on 0,4% kaikista viran-/toimenhaltijoista. 94,6% kaikista viran-/toimenhaltijoista kuuluu kategoriaan muu.

Länsi-Suomessa pop/jazz -virkoja on 2,4% ja kansanmusiikin virkoja ei yhtään prosenttiyksikköä. Kategorian muu prosenttiluku on 96,4.

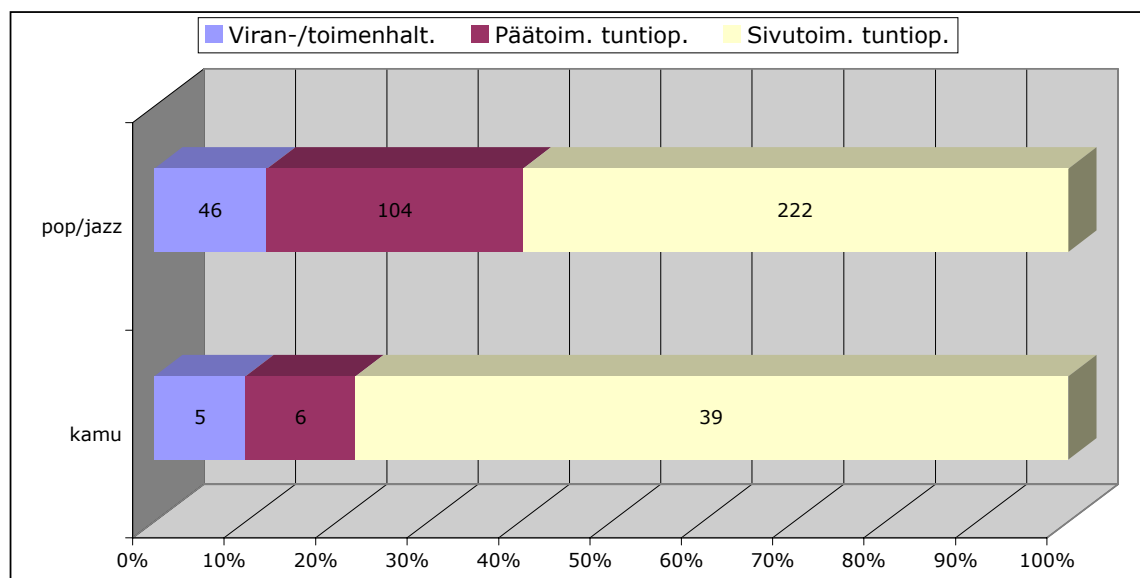
Itä-Suomessa pop/jazzmusiikin edustajia on 4,2% ja kansanmusiikin viran-/toimenhaltijoita on 0,5%. Kategorian muu viran-/toimenhaltijoiden määrä on 95,3%

Pohjois-Suomessa vastaavat luvut samassa järjestyksessä ovat tämän kyselyn mukaan 1,3%, 0,4% ja 98,3%.

5.2 Pop/jazz- ja kansanmusiikin opettajien määrän jakautuminen ⁴

Pop/jazzmusiikin opettajia on yhteensä 372, joista viranhaltijoita on 12,4 %, päätoimisia tuntiopettajia 27,9 % ja sivutoimisia tuntiopettajia 59,7 %.

Kansanmusiikin opettajia on yhteensä 50, joista viranhaltijoita on 10 %, päätoimisia tuntiopettajia 12% ja sivutoimisia tuntiopettajia 78 %.

KUVIO 5. Pop/jazz- ja kansanmusiikin opettajien määrä.

⁴ Sivutoimisten opettajien suhteen ei tämän selvityksen perusteella tiedetä opettaako sama opettaja mahdollisesti useissa oppilaitoksissa, joten luvut kuvaavat sivutoimisten opettajien määrän sijaan sivutoimisten työsuhteiden määrää.

5.3 Pop/jazz- ja kansanmusiikin opettajien muodollinen pätevyys

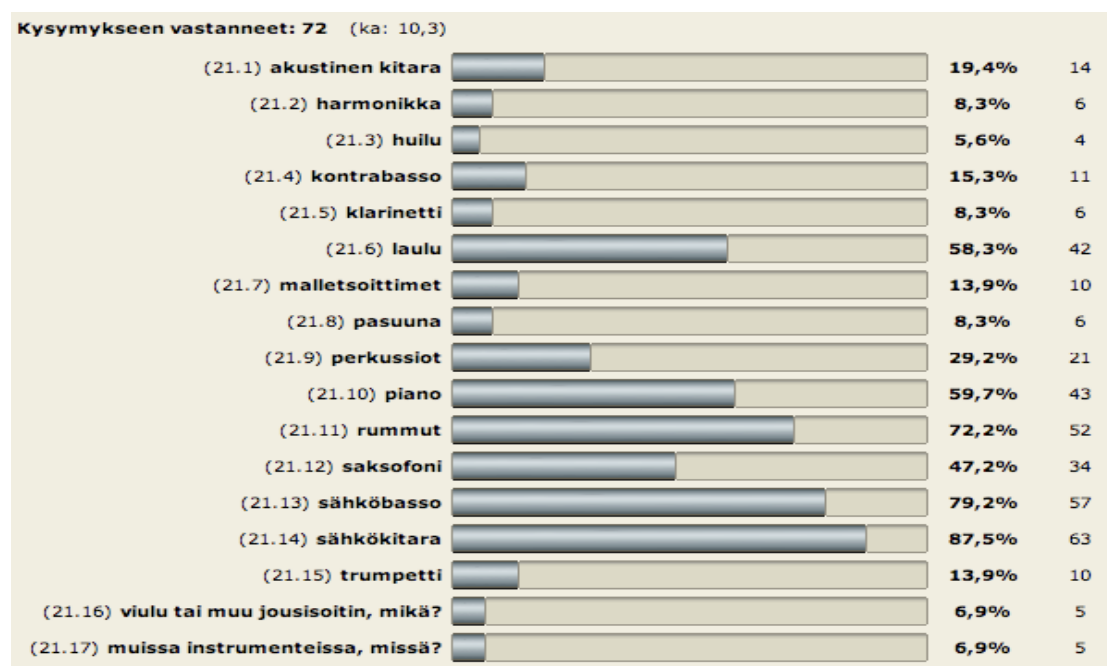
Muodollisesti päteviä opettajia on kaikista pop/jazzmusiikin 372 opettajasta 55,9 % ja kansanmusiikin 50 opettajasta päteviä on 68,0 %.

TAULUKKO 4. Muodollista pätevyyttä vailla olevien pop/jazz- ja kansanmusiikin opettajien prosentuaalinen osuus kaikista pop/jazz- ja kansanmusiikin opettajista suuralueittain.

SUURALUE	OPETTAJAT			
	Pop/jazz		Kamu	
	Yht.	Ei pät.%	Yht.	Ei pät.%
Etelä- Suomi	210	32,9	25	40,0
Länsi-Suomi	87	65,5	2	50,0
Itä-Suomi	46	58,7	13	38,5
Pohjois-Suomi	29	37,9	10	100,0
YHT.	372	44,1	50	32,0

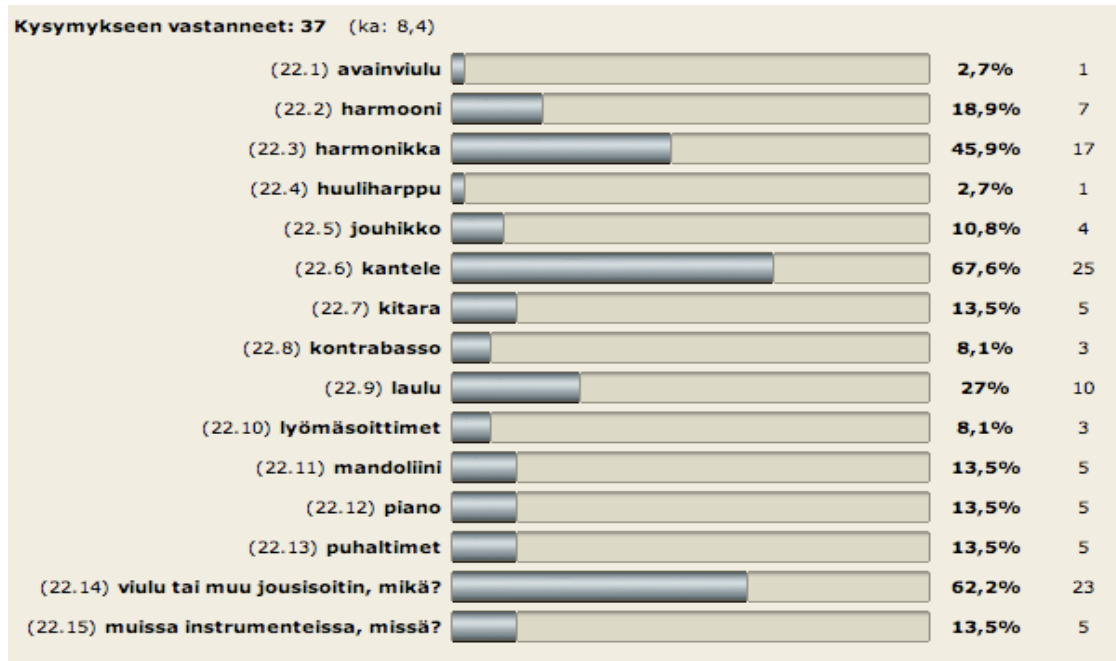
6 INSTRUMENTIT

Kyselyssä selvitettiin eri instrumenttien opetuksen yleisyys tyylilajeittain. Pop/jazzmusiikin yleisin opetettava instrumentti on kyselyn mukaan sähkökitara (63:ssa kysymykseen vastanneista oppilaitoksista). Toiseksi yleisin instrumentti on sähköbasso (57) ja kolmanneksi yleisin instrumentti pop/jazzmusiikin opetuksessa on rummut (52). Muut instrumentit - vastauksissa esiintyivät mm. mandoliini, keyboard ja rytmikka.

KUVIO 6. Instrumentit, joissa annetaan pop/jazzmusiikin opetusta. N = 72

Kansanmusiikissa ylivoimaisesti yleisimmin opetettava instrumentti on kantele (25 oppilaitosta). Toiseksi eniten opetetaan viulua tai muuta jousisoitinta (23). Vastauksissa mainittiin mm. alttoviulu ja sello tähän kategoriaan. Kolmanneksi yleisin kansanmusiikin instrumentti vastanneissa oppilaitoksissa on harmonikka (17). Muut instrumentit -vastauksissa mainittiin mm. munniharppu ja tinapilli.

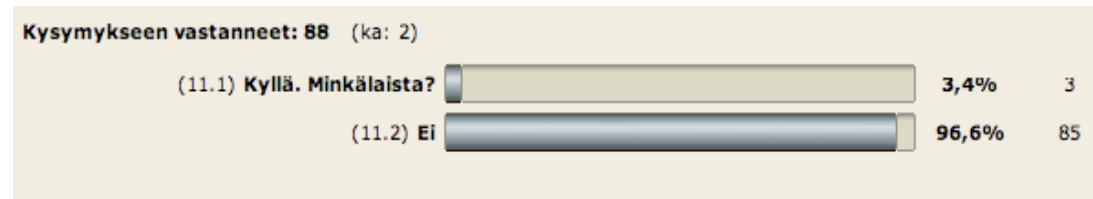

KUVIO 7. Instrumentit, joissa annetaan kansanmusiikin opetusta. N = 37

7 MUUT RYTMIMUSIIKIN AINEET

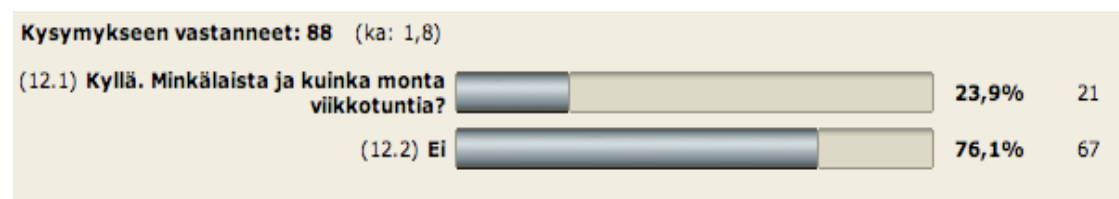
Kyselyllä haluttiin kartoittaa myös muiden rytmimusiikille tyypillisten aineiden opettamisen yleisyyttä, kuten maailmanmusiikin, musiikkitekniikan sekä sävellyksen, sanoituksen ja sovituksen opetusta. Kysymysten vastaukset jakautuvat seuraavasti:

Onko musiikkioppilaitoksessanne viikoittaista maailmanmusiikin opetusta?

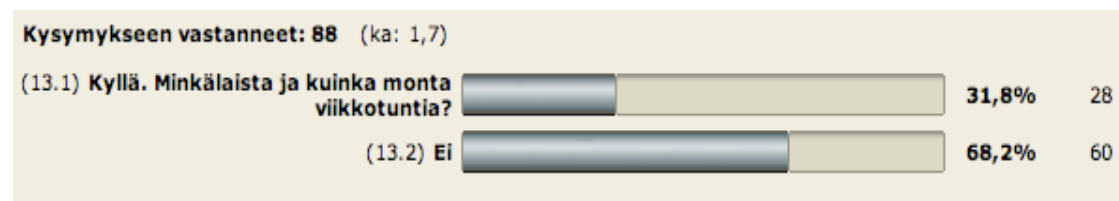
KUVIO 8. Maailmanmusiikkia opettavien oppilaitosten määrä. N = 88

Onko musiikkioppilaitoksessanne viikoittaista musiikkitekniikan opetusta?

KUVIO 9. Viikoittaista musiikkitekniikan opetusta antavien oppilaitosten määrä. N = 88

Onko musiikkioppilaitoksessanne viikoittaista sävellyksen, sanoituksen tai sovituksen opetusta?⁵

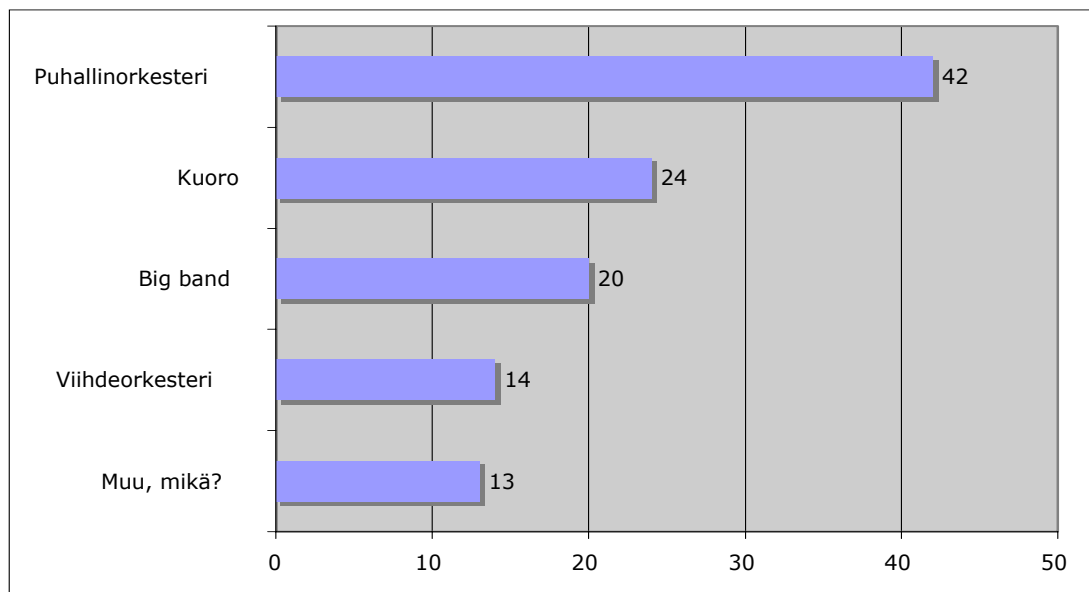

KUVIO 10. Viikoittaista sävellyksen, sanoituksen ja sovituksen opetusta antavien oppilaitosten määrä. N = 88

⁵ Kysymyksessä ei ole eritelty eri tyylilajeja

8 SUURET KOKOONPANOT

Kyselyssä kartoitettiin myös erilaiset suuret kokoonpanot, joissa rytmimusiikin oppilaat soittavat. Ylivoimaisesti useimmiten kysymykseen vastanneissa oppilaitoksissa toimii puhallinorkesteri (72,4 %). Toiseksi yleisin suuri kokoonpano on kuoro (41,4 %). Big band on kolmantena (34,5%), viihdeorkesteri neljäntenä (24,1%) ja kategorian muu valitsivat 22,4 % vastanneista oppilaitoksista. Tässä ryhmässä mainittiin mm. rytmiiikkaryhmät, jousiorkesteri ja kansanmusiikin kokoonpanot.

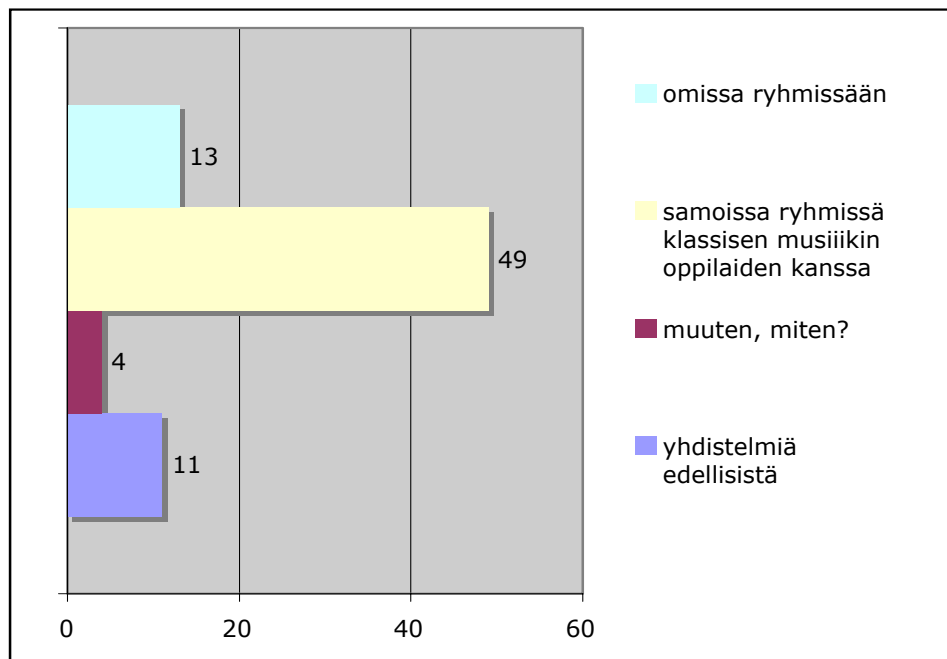
KUVIO 11. Suuret kokoonpanot, joissa rytmimusiikin oppilaat soittavat tai laulavat. N = 58

9 MUSIIKIN PERUSTEET

9.1 Musiikin perusteiden opetuksen järjestäminen

Rytmimusiikin perusteiden opiskelu on järjestetty kyselyn mukaan eri tavoin eri oppilaitoksissa. Oppilaitoksista 63,6 % ilmoitti rytmimusiikin oppilaiden opiskelevan teoria-aineita yhdessä klassisen musiikin oppilaiden kanssa. 16,9 % oppilaitoksista tarjoaa teoria-aineiden opetusta rytmimusiikin oppilaille omissa ryhmissä ja 5,2 % vastanneista oppilaitoksista järjestävät opetuksen muulla tavoin. 14,3 % vastaajista oli valinnut kaksi yllä olevista vaihtoehtoehdoista. Kahden viimeisimmän kategorian vastauksissa yleisin tapa on eriyttää opetus omiin ryhmiin muutaman yhdessä opiskellun tason jälkeen. Jotkut sisällyttävät teoria-aineiden opetuksen soittotuntien yhteyteen ainakin osittain. Yhdessä vastanneissa oppilaitoksista yleisen musiikkitiedon peruskurssi sisältää kaikille yhteiset klassisen, pop/jazz- ja kansanmusiikin osiot. Yhdessä oppilaitoksessa kansanmusiikin musiikin perusteissa käytetään oppimateriaalina oppilaiden harjoittelun alla olevia kappaleita ja

omia sävellyksiä. Yksi vastaajista ilmoitti järjestävänsä rytmimusiikin teoriaopetuksen yhdessä kansalaisopiston kanssa ja yhdessä vastanneista oppilaitoksista ei ole rytmimusiikin oppilaita lainkaan.

KUVIO 12. Rytmimusiikin perusteiden opiskelun järjestäminen. N = 77

9.2 Musiikin perusteiden oppimateriaalit

Mitä oppimateriaaleja käytätte musiikin perusteiden opetuksessa? N = 63

Musiikin perusteiden eri oppimateriaaleja käytetään kyselyn perusteella laajasti. Yhteensä oppimateriaalien nimiä mainittiin n. 30 erilaista. Lisäksi monet vastaajista mainitsi opettajien käyttävän omaa materiaalia.

Selkeästi yleisimmin käytössä oleva oppikirja on *Tohtori Toonika* (Halkosalmi - Heikkilä). 63:sta kysymykseen vastanneesta oppilaitoksesta 27 (43 %) mainitsi käyttävänsä sitä musiikin perusteiden opetuksessa joko ainoana oppikirjana tai ohella muun materiaalin kanssa.

Toiseksi yleisimmin (27 %) käytetään opettajan omaa materiaalia ainakin osana opetusta. 21 %:lla oppilaitoksista on käytössä *Perusasteen* tai *Musiikkitaidon* (Valli - Leinonen) kirjoja. 13 % kysymykseen vastanneista oppilaitoksista käyttää opetuksessaan kirjasarjaa *Musiikkia laulaen ja kirjoittaen* (Hampinen). 11 % mainitsi käyttävänsä kirjoja *Skaala ja/tai Klaavi* (Harala - Mäkinen) musiikin perusteiden opetuksessa.

Useiden oppikirjojen ja omien materiaalien samanaikainen käyttö on yleistä vastanneissa oppilaitoksissa. Muita oppimateriaalien tekijänimiä mainittiin

mm: Hakkarainen, Creutlein, Jaakkola, Palas, Tabell, Levine ja Tenni - Varpama. Kaksi vastaajaa ilmoitti käyttävänsä *solfa.net* -materiaaleja.

10 ARVIOINTI

10.1 Arviointimenetelmät

Mitä rytmimusiikin instrumentti-/lauluopetuksen arviointimenetelmää oppilaitoksessanne käytetään? N = 61

Suomen musiikkioppilaitosten perusopetuksen oppilasarviointimenetelmiä rytmimusiikissa ei tämän kyselyn perusteella voida pitää yhteneväisinä.

Vastauksista käy ilmi, että käytössä on lukuisia arviointimenetelmiä: vanhoja kurssitutkintojärjestelmiä, Suomen Musiikkioppilaitosten Liiton (myöh. SML) uusi tasosuoritusjärjestelmä, Pop & Jazz Konservatorion uudet arviointimenetelmät, Sibelius-Akatemian arviointimenetelmät, Jyväskylän ammattiopiston arviointimenetelmät, oppilaitosten omia arviointimenetelmiä sekä erinäisiä yhdistelmiä ja sovelluksia edellisistä.

Kysymystä arviointimenetelmistä ei ollut ymmärretty yksiselitteisesti, joten tarkkoja lukuja kunkin menetelmän yleisyydestä ei ole mahdollista tämän kyselyn perusteella antaa. Jotkut vastaajista esimerkiksi kertoivat käyttävänsä samaa arviointimenetelmää kuin klassisella puolella kertomatta kuitenkaan mistä menetelmästä on kyse. Noin kolmannes nimesi noudattavansa SML:n ohjeistuksia arvioinnissa, mutta vain noin neljäsnes kokonaisvastaajamäärästä kertoi selvästi käyttävänsä tai soveltavansa SML:n uusia tasosuorituksia.

Pop & Jazz Konservatorion arviointimenetelmiä käytetään tai vähintäänkin sovelletaan n. 40 prosentissa vastanneista oppilaitoksista. Vastauksista ei käy kuitenkaan ilmi kuinka moni oppilaitos soveltaa Pop & Jazz Konservatorion uusia opetus- ja arviointimenetelmiä, jotka poikkeavat vanhasta tutkintojärjestelmästä perusteellisesti.⁶

Muutamit oppilaitokset soveltavat sekä SML:n että Pop & Jazz Konservatorion ohjeistuksia.

10.2 Kommentoitavaa arviointimenetelmistä

Monet vastaajista pitävät omaa arviointijärjestelmäänsä vanhanaikaisena tai kehittämisen arvoisena. Vastauksista välittyi usein odottava viesti; valtakunnallisia ohjeistuksia kaivataan. Useat odottavat sopivaa hetkeä siirtyä joko SML:n tasosuoritusvaatimusten tai Pop & Jazz Konservatorion arviointimenetelmien piiriin.

⁶ *Pop & Jazz Konservatorion uuteen opetussuunnitelmaan voi perehtyä osoitteessa www.popjazz.fi*

Itsearviointi, jatkuva/joustava arviointi, koko tason arviointi tai kokonaisvuosiarviointi toistuivat käsitteinä useissa vastauksissa. Ne ollaan joko todettu käytännössä toimiviksi tai arviointia pyritään kehittämään siihen suuntaan.

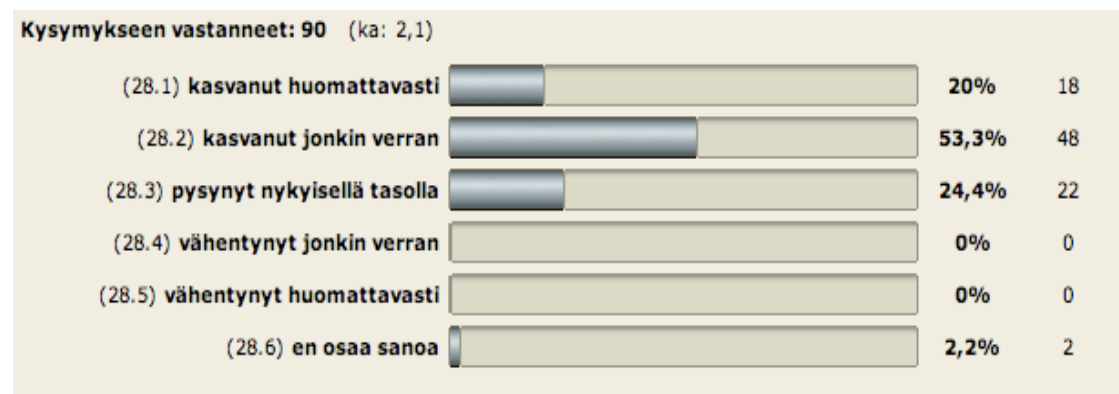
11 OPETUKSEN KYSYNTÄ

11.1 Opetuksen kysyntä viimeisten kolmen vuoden aikana

Rytmimusiikin kysynnän mahdollista kasvua selvitettiin kysymällä vastaajien arviota oman toiminta-alueen tilanteesta viimeisten kolmen vuoden aikana.

Kukaan 90:stä kysymykseen vastanneesta ei arvioinut rytmimusiikin kysynnän laskeneen viimeisten kolmen vuoden aikana. 73,3 % vastaajista arvioi kysynnän kasvaneen; yli puolet (53,3 %) arvioi sen kasvaneen hieman ja 20 % arvioi kysynnän kasvaneen huomattavasti. 24,4 % mielestä kysyntä on pysynyt samalla tasolla. Kukaan vastaajista ei arvioinut rytmimusiikin kysynnän vähentyneen. Kaksi vastaajaa ei osannut arvioida.

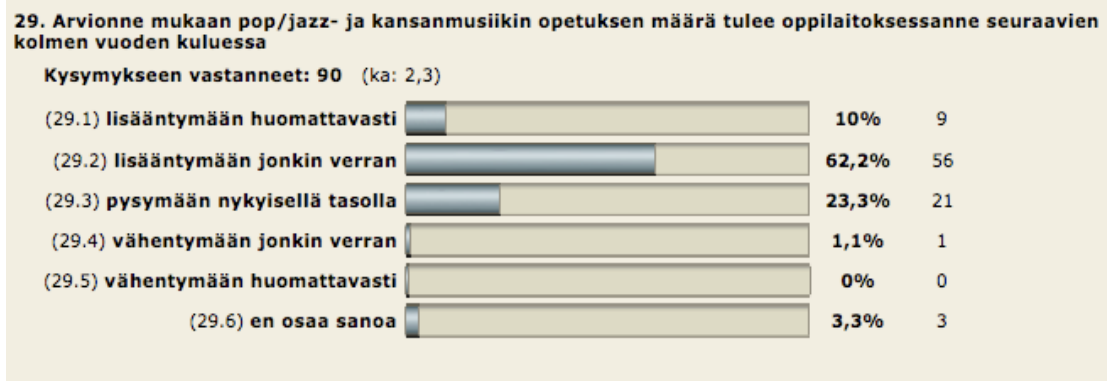
Arvionne mukaan pop/jazz- ja kansanmusiikin opetuksen kysyntä on oppilaitoksenne toiminta-alueella viimeisen kolmen vuoden aikana...

KUVIO 13. Pop/jazz- ja kansanmusiikin opetuksen kysynnän arvio viimeisen kolmen vuoden aikana oppilaitoksen toiminta-alueella. $N = 90$

11.2 Opetuksen määrä seuraavien kolmen vuoden aikana

Vastaajia pyydettiin myös arvioimaan rytmimusiikin opetuksen määrän kasvua omassa oppilaitoksessa seuraavien kolmen vuoden aikana. 72,2 % vastaajista arvioi rytmimusiikin kysynnän lisääntyvän; opetuksen määrän huomattavaa kasvua ennakoivat 10,0 % vastaajista ja 62,2 % arvioi opetuksen määrän lisääntyvän jonkin verran. Nykyisellä tasolla rytmimusiikin opetuksen määrän arvioi pysyvän 23,3 % vastaajista. Yksi vastaaja arvioi sen vähentyvän jonkin verran omassa oppilaitoksessaan. Kukaan ei arvioinut opetuksen määrän vähentyvän huomattavasti. Kolme vastaajaa ei osannut sanoa.

KUVIO 14. Pop/jazz- ja kansanmusiikin opetuksen määrän arvio oppilaitoksessa seuraavan kolmen vuoden aikana. N = 90

11.3 Kommentteja

Yksi oppilaitos on kokenut tarpeelliseksi käynnistää rytmimusiikin opetuksen, koska pyrkijämäärä on moninkertaistunut vuosien aikana. Toisessa oppilaitoksessa on huomattu hakijoiden olevan yhä nuorempia.

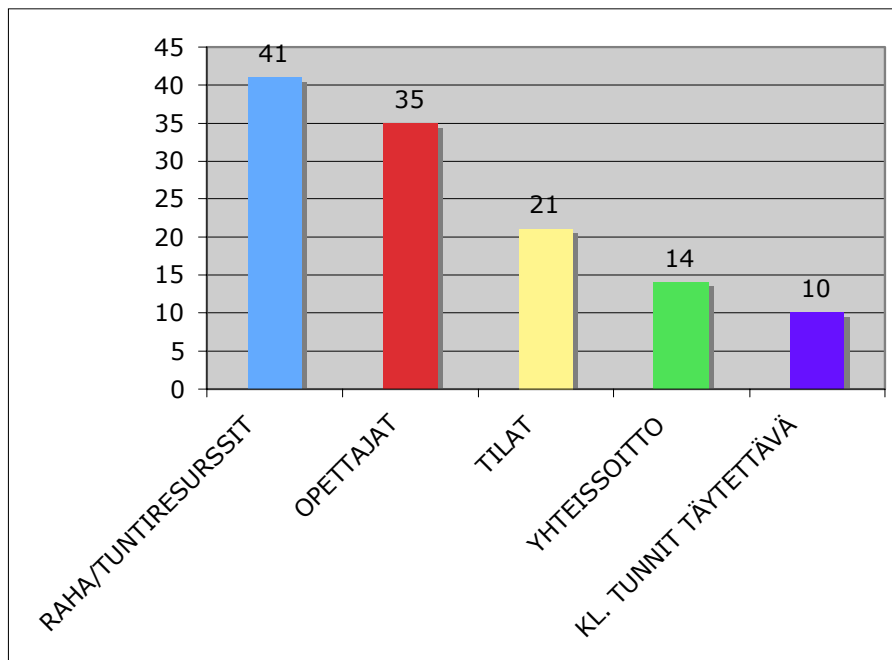
Erässä oppilaitoksessa bändikoulu on toiminut lähes 20 vuotta. Vaikka opetus ei ole opetussuunnitelman mukaan säänneltyä, opetus on tavoitteellista ja perustason oppilaat voivat halutessaan suorittaa yhteismusiikin bändikoulussa.

Rytmimusiikin opetuksen määrän kasvuun suhtaudutaan myönteisesti yhdessä oppilaitoksessa, jossa aiotaankin vakinaistaa kaksi pop/jazz-virkkaa.

Kolme oppilaitosta mainitsee rytmimusiikin opetuksen toimivan hyvin ja yhdessä niistä sen asema on verrattavissa klassisen musiikin opetukseen.

12 OPETUKSEN HAASTEET/ONGELMAT

Vastaajat saivat kommentoida vapaasti edellisten kysymysten vastauksiaan. Niistä kommenteista sekä kysymyksen ”Mitkä ovat rytmimusiikin opetuksen haasteet/ongelmat musiikkioppilaitoksessanne?” vastauksista on koostettu KUVIO 15 sekä sitä seuraavat selitteet.

KUVIO 15. Rytmimusiikin opetuksen 5 yleisimmän haasteen/ongelman mainintojen määrä. $N = \text{yht. n. } 82^7$

12.1 Raha/tuntiresurssit

Eniten mainintoja sai rahaan ja tuntiresursseihin liittyvät haasteet/ongelmat. Tasan puolet kysymyksiin, tai ainakin toiseen niistä, vastanneista kertoi haasteista/ongelmista mm. seuraavin sanoin:

- ”Rahalla saisi ja hevosella pääsisi”
- ”Taloudelliset ongelmamme”
- ”Kaupungin ahdistava talous”
- ”Tuntikehyksessä pysyminen”
- ”Resurssien rajallisuus”
- ”Ei riittävästi omia soittimia”

⁷ Luvut ovat likimääräisiä johtuen selvityksen tekijän tulkinnan aiheuttamasta mahdollisesta epätarkkuudesta avoimissa vastauksissa. Huom. myös, että osa maininnoista sopisi useampaan kategoriaan, joten kuvio on luvuissaan vain suuntaa antava.

Usein rytmimusiikin opetuksen kehittämisen esteenä ovat määrällisesti paikallaan polkevat tuntiresurssit. Rytmimusiikin opetusta on haasteellista käynnistää ja uusia virkoja perustaa, kun julkinen tuki on suunnattu nykyiseen järjestelmään ja valtionosuudet eivät kasva.

Pahimmillaan tuntiopetusta on entisestään leikattu. Eräässä oppilaitoksessa tuntiopetusta on jo vuosia vähennetty. Lopettaneiden opettajien tilalle ei voida rekrytoida uusia. Samassa todetaan rytmimusiikin opetuksen lepäävän lähes kokonaan tuntiopettajien harteilla.

Opetustuntien jakamisessa oppilaitokset saattavat joutua eri tyylien vastakkainasettelutilanteeseen, jossa ne joutuvat tekemään valintoja. Erään oppilaitoksen toiminta-alueella tuntimäärät eivät salli rytmimusiikin opetuksen laajentamista:

”Olemme tehneet tietoisin valinnan klassisen musiikin ja perinteisen musiikin valitsemiseksi ohjelmaamme, jotta jousiorkesterit ja puhallinorkesterit toimisivat alueellamme. Jos hajotamme hävitämme näistä molemmat.”

12.2 Opettajat

Toiseksi eniten mainintoja (n. 40%) rytmimusiikin opetuksen haasteista/ongelmista sai koulutettuun opettajakuntaan liittyvät asiat.

Rytmimusiikin opettajien rekrytoimisen vaikeuteen vaikuttavat ainakin 7 tekijää:

- 1) ei ole päteviä opettajia saatavilla
- 2) paikkakunnan syrjäisyys
- 3) sivutoimisten opettajien surkea työehtosopimus
- 4) moniosaamisen vaatimus
- 5) korkeatasoisen opetuksen vaatimus
- 6) virkarakenteet
- 7) opetuksen kysynnän kasvu

”Muodollisesti pätevien opettajien saaminen, hyviä ja osaavia opettajia on kyllä löytynyt muodollisesti epäpätevistäkin, suurempi ongelma on ehkä opettajien vaihtuvuus, pienillä tuntimäärillä ja sivutoimisten tuntiopettajien keuhkoilla työehtosopimusehdoilla on vaikea saada opettajia sitoutumaan moniksi vuosiksi paljon vaivaa ja matkustusta vaativaan työhön.”

”Vanha virkarakenne estää uusien virkojen perustamista tälle alalle ja on myös esteenä siihen että tarpeen ja kysynnän lakia ei voida täysmääräisesti noudattaa”

Monitaitoisuuden merkitys koetaan myös tärkeäksi. Opettajan tulisi pedagogisten taitojen lisäksi hallita kaikki bändi-instrumentit ja kyetä opettamaan teoriaa bändiopetuksen yhteydessä:

”Hitta lärare som behärskar alla orkesterinstrumenten och sång till banden. Har pedagogiska kunskaper och kan lära ut teori i samverkan med bandverksamheten.”

Jotkut vastaajista näkevät kehityksen mahdollisuuden nykyisessä henkilöstössä; lisäkoulutukselle koetaan tarvetta:

”Opettajien laaja-alaisuutta ja rohkeutta kaivataan lisää. Monelta jo löytyykin, mutta kaikille ... !”

12.3 Tilat

Noin neljännes kysymyksiin vastanneista mainitsi toimitiloihin liittyvät seikat haasteellisiksi/ongelmallisiksi. Suurin huolenaihe liittyy rytmimusiikin opetustilojen puutteeseen tai vaillinaisuuteen. Epäkohtina mainittiin mm:

- 1) asianmukaisten tilojen puute
- 2) konserttitalojen puute
- 3) tilojen saaminen hankalaa ja kallista
- 4) tilojen riittävyys ammatti- ja perusopiskelijoiden kesken

”Rytmimusiikkia voidaan pääasiassa tehdä vain akustisesti opiston äänieristyksen takia”

”Tilan puute, jonka johdosta ei ole mahdollista järjestää riittävästi bändiopetusta. Meillä on vain yksi hyvin äänieristetty opetustila.”

12.4 Yhteissoitto

Noin 17 % vastaajista mainitsi yhteissoittoon liittyvät haasteet/ongelmat. Syyt ovat moninaiset:

- 1) Pitkät kulkuyhteydet
- 2) Toimipisteiden sirpaleisuus
- 3) Soitinjakauman epätasapaino
- 4) Eritasoinen oppilasaines
- 5) Ei kiinnostuneita oppilaita bänditoimintaan
- 6) Oppilaiden sitoutumisen haaste ryhmätyöskentelyyn
- 7) Yhteismusisoinnin lisäämisen haaste

”Toimimme alueellisesti laajalla alueella (x kuntaa), yhteissoiton järjestäminen on joskus haasteellista, oppilasmäärä kun ei kuitenkaan ole kovin suuri tällä opetuksen osa-alueella.”

”Pop-Jazz: Haasteina ovat eri ikäinen ja tasoinen oppilasaines, sekä soitinjakauman epätasapaino. Esimerkiksi lauluun pyrkii vuosittain runsaasti opiskelijoita, bassoon ja koskettimiin taas suhteessa vähemmän. Ongelmaksi tämä saattaa muodostua varsinkin yhtyekokoonpanoja suunniteltaessa. Haasteellista on myös suunnitella yhtyeille monipuolista ohjelmistoa, jotta

kaikkien mielenkiinto säilyisi yllä.”

12.5 Klassisen musiikin tunnit täytettävä

10 vastaajaa (N = n. 82) kertoi rytmimusiikin opetuksen haasteiden/ongelmien olevan valtionosuustuntien ja nykyisen henkilöstörakenteen yhtälössä; näillä resursseilla ei voida rytmimusiikin opetusta lisätä, koska tunnit on täytettävä nykyiselle klassispainotteiselle henkilöstölle:

”Opettajakunta, joiden tunnit on täytettävä, on voimakkaasti painottunut klassiseen musiikkiin.”

”Resurssit eivät sanottavasti lisäänty eikä taidemusiikin opettajissa ole yhtäkään, joka olisi valmis luopumaan toimeentulostaan rytmimusiikin hyväksi. Ainoa kuvio, mitä tällä hetkellä voi ajatella, on eläköitymisten mukana tuomat mahdollisuudet.”

”Pop/jazz ja kansanmusiikin lisääminen tarkoittaa samalla klassisen musiikin vähentämistä.”

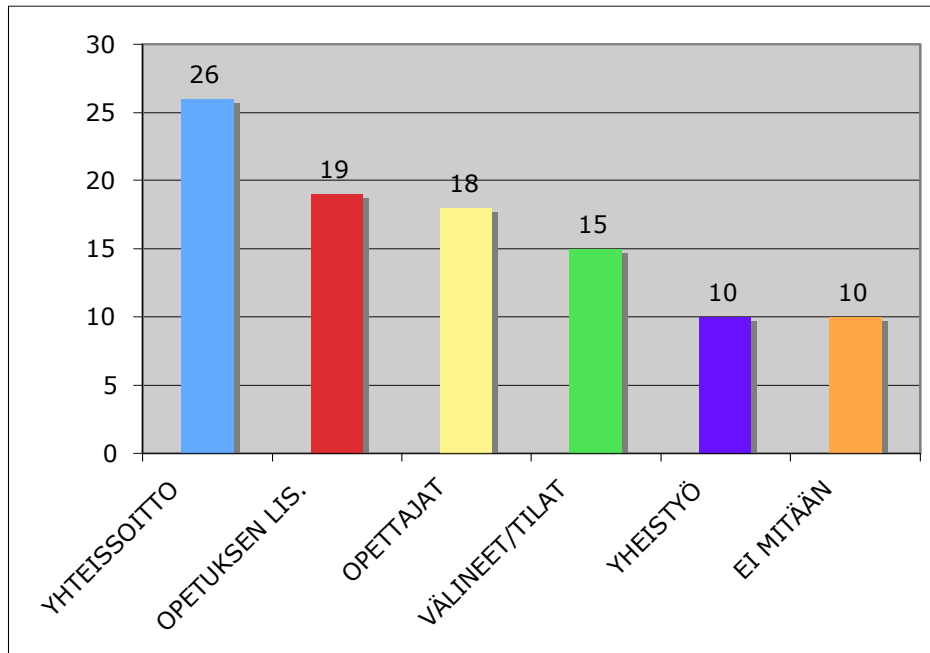
Yksi oppilaitos mainitsi jopa päteviä rytmimusiikin opettajia löytyvän, mutta vanha virkarakenne estää kysynnän ja tarjonnan täysimääräisen noudattamisen.

12.6 Yhteenveto

Tuntiresursseja olisi voitava lisätä rytmimusiikin kasvavan kysynnän myötä, koska nykyiset resurssit riittävät vain klassispainotteisen henkilöstön tuntien täyttämiseen. Monitaitoisia rytmimusiikin opettajia tarvitaan ja heille olisi kyettävä tarjoamaan tarpeeksi houkuttelevia työsuhteita myös pieniin ja syrjäisiin oppilaitoksiin. Nykyisen virkarakenteen puitteissa rytmimusiikin virkojen määrää ei ole kuitenkaan mahdollista kasvattaa kysynnän mukaisesti. Rytmimusiikin opetuksen tarpeisiin vaadittavia opetus- ja konserttitiloja ei myöskään ole tarpeeksi, jolloin opetuksen määrää on vaikea lisätä. Yhteismusisoinnin haasteet ovat vaikeudet koota yhtyeitä eritasoisesta oppilasaineksesta ja epätasapainoisesta soitinjakaumasta sekä alueellisesti laajalta alueelta.

13 OPETUKSEN KEHITTÄMINEN

Vastaajilta kysyttiin miten he aikovat kehittää rytmimusiikin opetusta. Vastauksista nousi selkeitä teemoja, jotka toistuivat useissa vastauksissa.

KUVIO 16. Rytmimusiikin opetuksen kehittämisen yleisimpien kohteiden mainintojen määrä. $N=78^8$

13.1 Yhteissoitto

Noin kolmannes vastaajista kertoi aikovansa kehittää yhteissoittoa jollakin tavoin. Kehitysmuotoja mainittiin mm:

- 1) Yhtyesoiton lisääminen
- 2) Erilaisiin yhtyekokoonpanoihin laajentaminen
- 3) Pienryhmäopetusta soitinvalikoiman ja yhtyesoiton kehittämiseksi
- 4) Bändikoulutoiminta yhteistyössä nuorisotoimen kanssa
- 5) Bändileirit
- 6) Bänditoiminnan kehittäminen
- 7) Big bandin ja jazz-kvintetin perustaminen

”Opetuksen ytimessä on bändi, jota yksilöopetus tukee.”

”Alla skall spela tillsammans i grupper från början av sina studier.”

⁸ Kuvion luvut ovat suuntaa antavat tulkinnan aiheuttaman mahdollisen epätarkkuuden vuoksi.

13.2 Opetuksen ja oppilasmäärän lisääminen⁹

Noin neljännes vastaajista näkee rytmimusiikin kehittämiskohteina opetustuntien ja oppilaspaiikkojen lisäämisen.

Yhdessä oppilaitoksessa pyritään opetusta laajentamaan eri instrumentteihin ja lauluun. Toisaalla aiotaan tarjota vapaarahoitteista koulutusta vaihtoehtona tuetulle taiteen perusopetukselle. Eri musiikkityylien workshopit nähtiin myös mahdollisuutena lisätä rytmimusiikin opetusta.

Näistä 19:stä oppilaitoksesta, jotka aikovat lisätä rytmimusiikin opetusta tai oppilaspaiikkoja, kaikissa opetetaan jo joko pop/jazz- tai kansanmusiikkia tai molempia.

13.3 Virkojen lisääminen, opettajien pätevyyden huomion kiinnittäminen & opettajien koulutus¹⁰

Myös noin neljännes vastaajista mainitsi kehittämiskohteiksi opettajiin liittyvät seikat, kuten virkojen lisääminen, täydennyskoulutus, pätevien opettajien rekrytoiminen ja virkarakenteiden muuttaminen.

”Jonkun lähivuosina eläkkeelle jäävän viulunsoiton opettajan toimi muutetaan tähän alueeseen erikoistuneen opettajan toimeksi.”

”yleisluentoja koko opettajakunnalle”

”Mahdollisesti yhteisen viranhaltijan palkkaaminen seudun muiden musiikkioppilaitosten kanssa.”

13.4 Välineet/tilat

Noin viidennes vastaajista aikoo kehittää rytmimusiikin opetusta välineiden/tilojen/rahoituksen osalta.

”Hankimme rahoitusta, varaamme ensi vuodeksi tunteja opetuksen käytännön järjestelyihin so. opetussuunnitelman tekoon ja opetuksen koordinointiin. Olemme myös hankkineet välineitä (soittimia, äänentoistoa yms.)”

”Pyritään saamaan ainakin toinen äänieristetty opetusluokka ... ”

”Suurin kehityksen este on rahapula. Aiomme anoa Suomen kulttuurirahastolta apurahaa soittimien hankintaa varten.”

⁹ KUVIOSSA 13 nimellä ”OPETUKSEN LIS.”

¹⁰ KUVIOSSA 13 nimellä ”OPETTAJAT”

13.5 Yhteistyö

Noin 13 % vastaajista mainitsee yhteistyön rytmimusiikin opetuksen kehittämiskohteena. Eri yhteistyötahoja mainittiin useita:

- oppilaitosten yhteisiä rytmimusiikin tapahtumia
- opettajavierailut suomalaisissa ja ulkomaisissa oppilaitoksissa
- edellytysten luominen työelämäyhteistyöhön
- opetussuunnitelmatyö vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa
- yhteistyö esim. paikallisen jazzfestivaalin ja klubien kanssa
- bändikoulutoiminta yhdessä nuorisotoimen kanssa
- yhteistyö yhtenäiskoulun kanssa

13.6 Ei kehittämiskohteita toistaiseksi

Samoin noin 13 % kysymykseen vastanneista oppilaitoksista ei aio toistaiseksi kehittää mitenkään rytmimusiikin opetusta. Joillakin tämänhetkinen taloudellinen tilanne estää opetuksen kehittämisen, joillakin syynä on opettajien vaikea saatavuus tai virkarakenteet:

”Nykyisen henkilöstörakenteen ja käytettävissä olevien valtionosuustuntien puitteissa rytmimusiikin opetusta ei ole mahdollista lähitulevaisuudessa lisätä vaikka tarvetta ja haluja olisikin.”

Joissakin kunnissa taas työnjako on sellainen, että rytmimusiikin opetuksen hoitaa toinen taho:

”Emme mitenkään. Meillä on selkeä jako, että se jää koulujen ja kansalaisopistojen -mahdollisesti nuorisotoimen- tehtäväksi.”

Niistä kymmenestä oppilaitoksesta, jotka eivät voi tai halua toistaiseksi kehittää rytmimusiikin opetusta, kuudessa ei ole pop/jazzmusiikin ja viidessä ei ole kansanmusiikin opetusta lainkaan.

13.7 Muita kehittämiskohteita

Muina kehityskohteina mainittiin mm. ”cross overin” mahdollisuus:

”Satsaamme pääasiassa projekteihin, jotka ovat avoimia kaikille oppilaillemme, eivät ainoastaan tiettyyn musiikinlajiin erikoistuneille. Kuluvana lukuvuonna toteutamme musikaaliprojektin X. Emme pidä suotavana oppilaiden liian varhaista erikoistumista, vaan kaikkien tulisi saada tutustua klassiseen, kansanmusiikkiin ja rytmimusiikkiin. Siksi monet lyömäsoitinoppilaamme soittavat paljon rytmimusiikkia, vaikka he eivät ole virallisesti sellaisella osastolla. Viulistimme soittavat sähköviulua ajoittain jne.”

Musiikin perusteiden opetusta aiotaan myös kehittää rytmimusiikissa:

”Utveckla att teorin är gemensam för både klassisk och pop/jazz så att grupperna har mera samma innehåll åtminstone till nivå 2.”

Seuraavat aiheet mainittiin myös vastauksissa:

- Asenteiden muokkaaminen
- Musiikkiteknologia
- Esiintymiset
- Kansanmusiikin osaston vahvistaminen
- Opetussuunnitelman kehittäminen
- Arvioinnin kehittäminen
- Improvisoinnin opetus
- Perusopetuksen monipuolistaminen
- Oppilaitoksen tunnettavuuden markkinointi myös rytmimusiikin alueella
- Laadun ja näkyvyyden kasvattaminen kansanmusiikissa
- Aiempaa enemmän mahdollisuuksia yksilölliselle luovuudelle (song writing, säveltäminen, esiintymiskoulutus ym.)

13.8 Yhteenveto

Yhteissoittoa halutaan lisätä ja monipuolistaa sekä tehdä alueellista yhteistyötä yhteissoitossa. Tavoitteena on myös lisätä opetustuntien ja oppilaspaiikkojen määrää, laajentaa soitinvalikoimaa sekä etsiä uusia rahoituskeinoja tämän mahdollistamiseksi. Nykyisiä virkarakenteita aiotaan muokata, rekrytoida päteviä rytmimusiikin opettajia ja tarjota täydennyskoulutusta nykyiselle henkilöstölle. Opetustiloja ja välineitä aiotaan hankkia lisää. Yhteistyön mahdollisuuksia myös mm. tapahtumien järjestämisessä ja opettajavaihdossa aiotaan hyödyntää.

14 KYSELYN KOMMENTOINTIA YM.

Lopuksi vastaajilla oli mahdollisuus kommentoida kyselyä tai täydentää vastauksiaan.

”Musiikin kategoriat romukoppaan!”

”Mielestäni musiikin tällainen karsinoiminen ei ole enää ajankohtaista ja tarpeellista. Lähes kaikki opettajat, orkesterit ja yhteismusisointiryhmät käyttävät opetuksessaan musiikin eri lajeja hyvin laajasti. Tällä tavalla saadut tilastot antavat täysin väärän kuvan musiikkioppilaitosten opetuksen sisällöstä.”

”Uudistetun opetussuunnitelman myötä oppilaan opinnot sisältävät monipuolisesti eri tyylistä musiikkia. Pop / jazz -ohjelmistoa sisältyy oppilaiden ohjelmistoon monissa instrumenteissa, samoin kansanmusiikissa ja erill. kokoonpanoissa periodiopetuksena. Kyselyyn em. osilta vaikea vastata.”

Musiikin tyyllilajien erotteluun kyselyssä suhtauduttiin kriittisesti. Monet käyttävät opetuksessaan monipuolisesti useita tyyllilajeja, jolloin kyselyyn vastaaminen erityisesti määrällisten kysymysten kohdalla vaikeutui. Siksi lukuja esimerkiksi viikkotuntien määrästä eri tyyllilajeissa täytyykin pitää suuntaa antavina eikä täydellisinä totuuksina. Kyselyssä kävi toisaalta ilmi, että edellä kommentoineissa oppilaitoksissa, jotka käyttävät opetuksessaan musiikkityylejä monipuolisesti ja pitävät tyylien erottelua vanhanaikaisena, ei ole kyselyn vastausten perusteella yhtään pätevää pop/jazz- tai kansanmusiikin opettajaa.

Eräässä oppilaitoksessa tietokoneita käytetään luontevana osana sekä instrumenttiopetusta että musiikin perusteiden opetusta. Musiikin teorian ilmiöiden analysoinnin klassisessa ja rytmimusiikissa toivottiin lähestyvän toisiaan; erityisesti musiikin perustasolla tyyllinen erottelu koettiin turhaksi.

Yksi vastaaja peräänkuuluttaa valtakunnallista ohjeistusta rytmimusiikin sisärajossa ja tunnistaa ennakoasenteiden murtamisen tarpeen, jotta ”elävä kosketus uusiin sisältöihin on omaksuttavissa”.

Eräs vastaaja totesi rytmimusiikin kehittämisen toisen asteen oppilaitoksessa pääkaupungissa olevan peräti eri ammatti kuin toimia sivutoimisena sähkökitaranopettajana maaseudulla.

Yksi vastaaja muistutti opettajankoulutuksen laaja-alaisuuden tarpeesta. Myös taidemusiikin osaajat tarvitsevat rytmimusiikin koulutuksessa painotettavia taitoja. Esimerkiksi sovitus- ja sävellysojintoja olisi korostettava taidemusiikinkin opettajakoulutuksessa, sillä pienissä oppilaitoksissa opettajan taidot ovat koetuksella oppilaiden vaatimusten ristipaineessa toisin kuin suurissa oppilaitoksissa, joissa opettajat pystyvät toimimaan omalla erityisalueellaan.

15 VAPAA SÄESTYS

SML:n vuonna 2005 voimaan tulleiden uusien tasosuoritusten sisältöjen ja arvioinnin perusteiden myötä vapaa säestys tuli osaksi klassisen pianonsoiton opetusta. Tässä selvityksessä kartoitetaan kuitenkin muun kuin pääaineen yhteydessä opiskeltavan perustaso 1:n vapaan säestyksen opetuksen määrää.

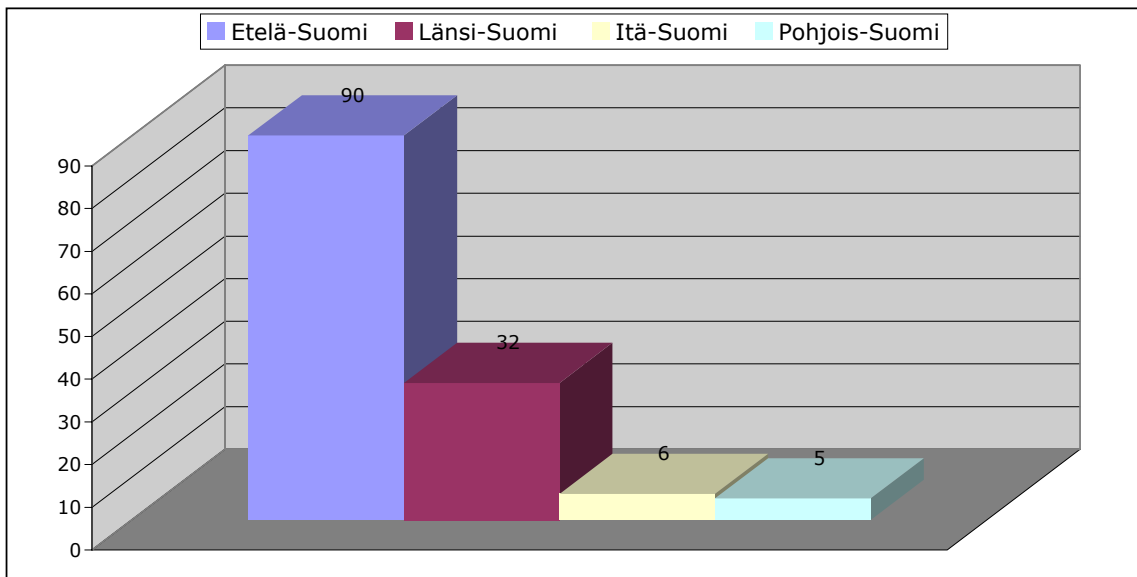
15.1 Vapaan säestyksen viikkotunnit

Vapaan säestyksen viikkotunteja (ei sisällä pääaineen yhteydessä opiskeltavaa perustasoa 1) on kaikissa vastanneissa oppilaitoksissa yhteensä 300. Määrä on 0,7% kokonaisviikkotuntimäärästä. Eri suuralueilla vapaan säestyksen viikkotuntien osuus kokonaisviikkotuntimäärästä jakautuu siten, että Etelä-Suomessa vapaan säestyksen viikkotunteja on 0,9 %, Länsi-Suomessa 0,6 % ja Itä- sekä Pohjois-Suomessa 0,2 % kokonaisviikkotuntimäärästä.

TAULUKKO 5. Vapaan säestyksen viikkotuntimäärä ja sen prosentuaalinen osuus kokonaisviikkotuntimäärästä suuralueittain.

SUURALUE	VIIKKOTUNNIT		
	Kaikki tyylit yht.	Vaps	
	N	N	%-jak.
Etelä-Suomi	23471	221	0,9
Länsi-Suomi	10015	59	0,6
Itä-Suomi	5399	10	0,2
Pohjois-Suomi	4652	10	0,2
YHT.	43537	300	0,7

15.2 Vapaan säestyksen oppilasmäärä suuralueittain

KUVIO 17. Pääaineisten vapaan säestyksen oppilaiden määrä suuralueittain.

Pääaineisia vapaan säestyksen oppilaita on kysymykseen vastanneissa oppilaitoksissa yhteensä 133. Koko oppilasmäärästä pääaineisten vapaan säestyksen oppilaiden osuus on 0,4%.

TAULUKKO 6. Pääaineisten vapaan säestyksen oppilaiden määrä ja kokonaisoppilasmäärä suuralueittain.

SUURALUE	OPPILASMÄÄRÄ yht.	OPPILASMÄÄRÄ Vaps	%
Etelä-Suomi	18925	90	0,5
Länsi-Suomi	8138	32	0,4
Itä-Suomi	4557	6	0,1
Pohjois-Suomi	3756	5	0,1
YHT.	35376	133	0,4

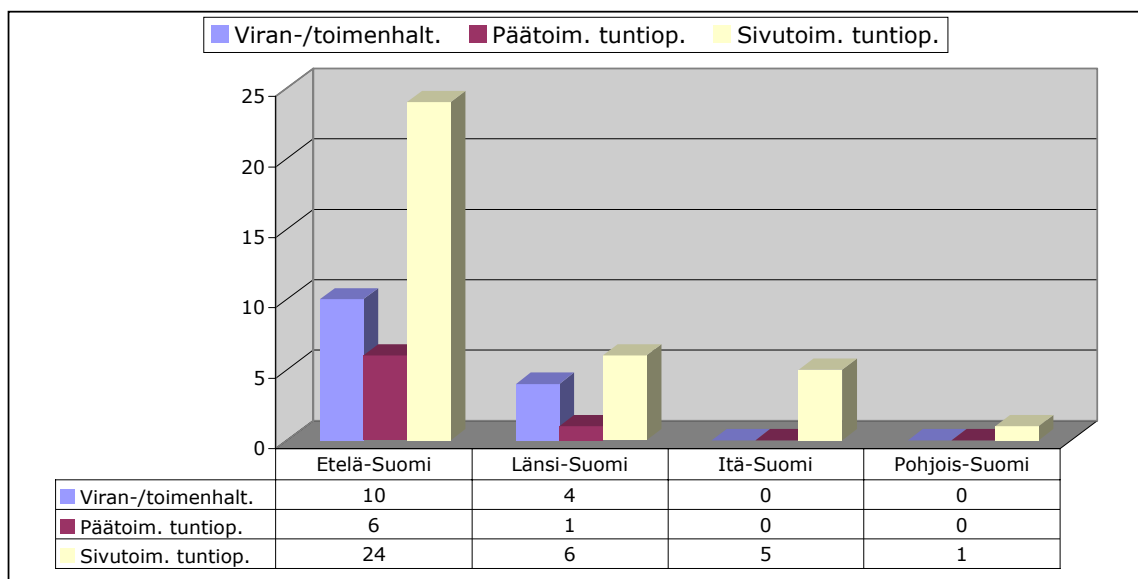
15.3 Vapaan säestyksen opettajien määrä

Vapaan säestyksen perusopetukseen keskittyneiden viran-/toimenhaltijoiden määrä kaikilla suuralueilla yhteensä on 14. Niistä 10 on Etelä-Suomessa ja 4 Länsi-Suomessa. Itä- ja Pohjois-Suomessa vapaan säestyksen viran-/toimenhaltijoita ei tämän kyselyn perusteella ole yhtään.

TAULUKKO 7. Vapaan säestyksen viran-/toimenhaltijoiden määrä ja viran-/toimenhaltijoiden määrä yhteensä.

SUURALUE	VIRAN- /TOIMENHALTIJOITA Yht.	VIRAN- /TOIMENHALTIJOITA Vaps	%
Etelä-Suomi	738	10	1,4
Länsi-Suomi	336	4	1,2
Itä-Suomi	190	0	0,0
Pohjois-Suomi	233	0	0,0
YHT.	1497	14	0,9

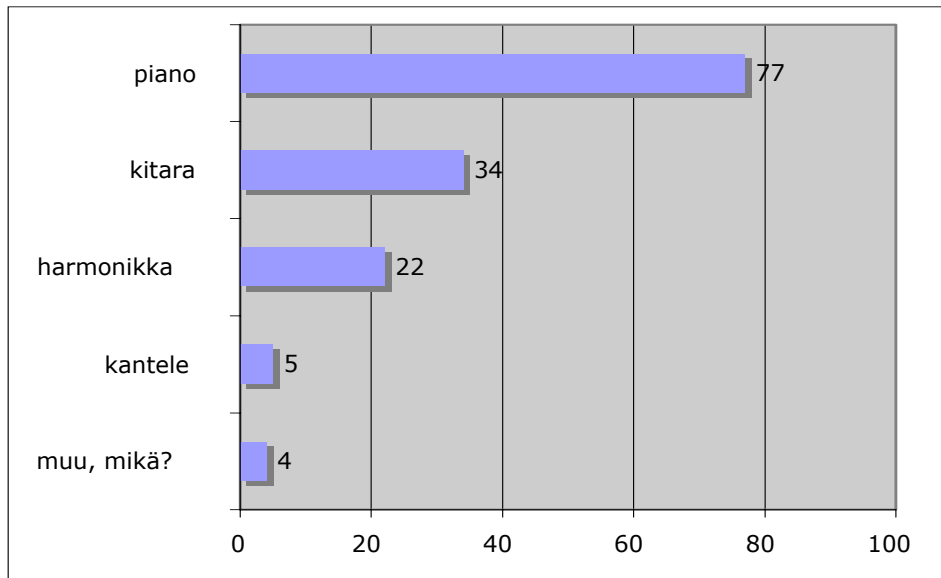
Viran-/toimenhaltijoita kaikista vapaan säestyksen 57:stä opettajasta on 14, **päätoimisia tuntiopettajia** on 7 ja **sivutoimisia tuntiopettajia** 36. Vapaan säestyksen opettajien vähäistä määrää selittää se, että usein opetuksen hoitaa instrumenttiopettaja (esim. piano) itse.

KUVIO 18. Vapaan säestyksen opettajien määrä suuralueittain.

Muodollisesti pätevien vapaan säestyksen opettajien määrää ei kysytty, sillä Suomessa ei ole koulutusta, joka antaisi muodollisen pätevyyden vapaan säestyksen opettamiseen.

15.4 Vapaan säestyksen instrumentit

KUVIO 19. Vapaan säestyksen opetusta antavien oppilaitosten määrä eri instrumenteissa. N = 78

15.5 Kommentteja vapaaseen säestykseen liittyen

Vastaajat ovat voineet sisällyttää avoimissa kysymyksissä vapaan säestyksen vastauksiinsa, koska sitä ei kysytty erikseen. Kyselyssä käytettiin avoimissa kysymyksissä sanaa ”rytmimusiikki”. Seuraavassa on poimittu kuitenkin kommentit, jotka koskevat nimenomaan vapaata säestystä.

”Pianon vapaan säestyksen suosio on kasvanut viimeisen kahden vuoden aikana ja tulee todennäköisesti kasvamaan edelleen.”

”Vapaata säestystä opettavat kaikki opistomme piano-opettajat. Vapaa säestys ei ole ainoastaan rytmimusiikkia vaan esim. Merikanto-tyyliä.”

”Vapaata säestystä annetaan periodeittain. Syksyllä 2007 kaksi periodia. Opettajana opiston säestäjä/opettaja-viranhaltija.”

”Vapaan säestyksen opetusta järjestetään periodeittain. Lisäksi vapaa säestys voi sisältyä opetukseen kaikilla asteilla”

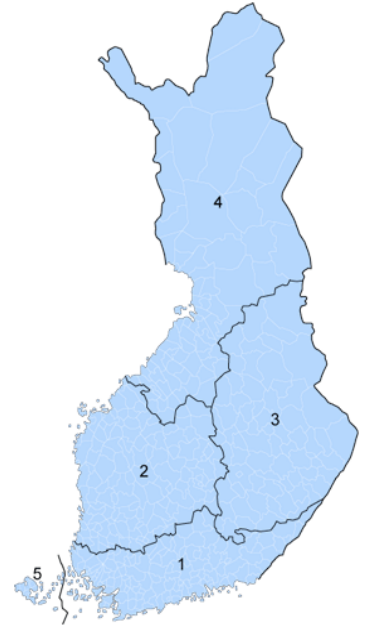
”Opettajillamme on klassinen koulutus. Rahaa ei ole palkata uutta opettajaa esim. rytmimusiikkia tai vapaata säestystä varten, emmekä tiedä mistä voisimme hakea avustusta.”

”Vapaan säestyksen opettajien puute.”

”Lisäksi pyrimme laajentamaan sivuaineisen vapaasäestyksen opetukseen pianossa ja kitarassa”

16 TIIVISTELMÄ

Kyselyyn vastanneista oppilaitoksista 51 % on **Etelä-Suomesta** (1), 26 % **Länsi-Suomesta** (2), 12 % **Itä-Suomesta** (3) ja 11 % **Pohjois-Suomesta** (4). **Ahvenanmaalta** (5) ei ole vastanneita.

Viikkotunnit jakautuvat eri tyyllilajien kesken seuraavasti: pop/jazz 7,6 %, kansanmusiikki 1,0 %, vapaa säestys 0,7 % ja muu eli käytännössä klassisen musiikin opetus 90,7 %.

Pääaineisten oppilaiden määrä jakautuu eri tyyllilajien kesken seuraavasti: pop/jazz 7,4 %, kansanmusiikki 1,0 %, vapaa säestys 0,4 % ja muu 91,2 %.

Viran-/toimenhaltijoista on pop/jazzmusiikin edustajia 3,1 %, kansanmusiikin edustajia 0,3 %, vapaan säestyksen opettajia 0,9 % ja muita viran-/toimenhaltijoita 95,7 % kaikista viran-/toimenhaltijoista.

Pop/jazz –musiikin viran-/toimenhaltijoita on koko Suomessa 46, päätoimisia tuntiopettajia 104 ja sivutoimisia tuntiopettajia 222.

Kansanmusiikin viran-/toimenhaltijoita on koko Suomessa 5, päätoimisia tuntiopettajia 6 ja sivutoimisia tuntiopettajia 39.

Vapaan säestyksen viran-/toimenhaltijoita on koko Suomessa 14, päätoimisia tuntiopettajia 7 ja sivutoimisia tuntiopettajia 36.

Pop/jazzmusiikin yleisimmin opetettavat instrumentit ovat sähkökitara (87,5 % oppilaitoksista), sähköbasso (79,2 %), rummut (72,2 %), piano (59,7 %) ja laulu (58,3 %).

Kansanmusiikin yleisimmin opetettavat instrumentit ovat kantele (67,6 % oppilaitoksista), viulu tai muu jousisoitin (62,2 %), harmonikka (45,9 %) ja laulu (27 %).

Vapaan säestyksen yleisimmin opetettavat instrumentit ovat piano (98,7 % oppilaitoksista), kitara (43,6 %) ja harmonikka (28,2 %).

Viikoittaista maailmanmusiikin opetusta antaa 3,4 % oppilaitoksista.

Viikoittaista musiikkiteknologian opetusta antaa 23,9 % oppilaitoksista.

Viikoittaista sävellyksen, sanoituksen ja sovituksen opetusta antaa 31,8 % oppilaitoksista.

Suurista kokoonpanoista yleisimmin toimii 58:ssa kysymykseen vastanneessa oppilaitoksessa puhallinorkesteri (42 oppilaitosta). Toiseksi

useimmin oppilaitoksissa toimii kuoro (24 oppilaitosta). Big band on 20:lla ja viihdeorkesteri 14:llä oppilaitoksella.

Musiikin perusteiden opetuksen järjestämisen tavasta oppilaitoksista 63,6 % ilmoitti rytmimusiikin oppilaiden opiskelevan teoria-aineita yhdessä klassisen musiikin oppilaiden kanssa ja 16,9 % oppilaitoksista tarjoaa teoria-aineiden opetusta rytmimusiikin oppilaille omissa ryhmissä. 19,5 % vastanneista oppilaitoksista järjestää opetuksen muulla tavoin tai yhdistellen eri tapoja.

Musiikin perusteiden eri oppimateriaaleja mainittiin n. 30 erilaista. Yleisimmin käytössä on Tohtori Toonika (Halkosalmi - Heikkilä, Otava). 63:sta kysymykseen vastanneesta oppilaitoksesta 27 (43 %) mainitsi käyttävänsä sitä musiikin perusteiden opetuksessa. Toiseksi yleisimmin (27 %) käytetään opettajan omaa materiaalia ainakin osana opetusta. 21:lla % oppilaitoksista on käytössä Perusasteen tai Musiikkitaidon (Valli - Leinonen) kirjoja. Useiden oppimateriaalien samanaikainen käyttö on yleistä vastanneissa oppilaitoksissa.

Kysymystä arviointimenetelmistä ei ollut ymmärretty yksiselitteisesti, joten tarkkoja lukuja kunkin menetelmän yleisyydestä ei ole mahdollista tämän kyselyn perusteella antaa. Vastauksista kävi kuitenkin ilmi, ettei Suomen musiikkioppilaitosten perusopetuksen oppilasarviointimenetelmiä rytmimusiikissa voida tämän kyselyn perusteella pitää yhteneväisinä.

Rytmimusiikin kysynnän viimeisen kolmen vuoden aikana arvioi kasvaneen 73,3 % vastaajista. 24,4:n % mielestä kysyntä on pysynyt samalla tasolla. Kukaan vastaajista ei arvioinut rytmimusiikin kysynnän vähentyneen.

Rytmimusiikin kysynnän seuraavien kolmen vuoden aikana arvioi lisääntyvän 72,2 % vastaajista. Nykyisellä tasolla rytmimusiikin opetuksen määrän arvioi pysyvän 23,3 % vastaajista. Yksi vastaaja arvioi sen vähentyvän jonkin verran omassa oppilaitoksessaan. Kukaan ei arvioinut opetuksen määrän vähentyvän huomattavasti.

Rytmimusiikin opetuksen yleisimmät haasteet/ongelmat koettiin useimmiten liittyvän rahaan/tuntiresursseihin (n. 50 % vastaajista). Toiseksi eniten mainintoja sai opettajiin liittyvät seikat (n. 40 % vastaajista). Opetus- ja konserttitiloihin liittyvät haasteet/ongelmat mainitsi noin neljännes vastaajista.

Rytmimusiikin opetuksen kehittämisen yleisin kohde on vastaajien mukaan yhteissoittoon liittyvät asiat (n. kolmannes vastaajista). Toiseksi useimmiten kehittämiskohteena mainittiin opetuksen ja oppilasmäärän lisääminen (n. 25 %). Suunnilleen yhtä usein mainittiin virkojen lisäämiseen ja opettajien pätevyyteen sekä koulutukseen liittyvät seikat.